

פרשת במדבר בישיבת מתימן יבוא

מתוך הארכיון של מתימן יבוא (my1.co.il)

צולם בישיבה מתימן יבוא. לבחורים בעלי תשובה

מבני עדת תימן.

השעור מתקיים מדי שבוע ביום שלישי בשעה

20:15, רח' תרמ"ב 6 ירושלים.

הציבור מוזמן להנות

הרב מאיר צימרוט שליט"א, פרשת במדבר

[וידאו:]

<https://www.youtube.com/embed/GWZrYNJkJgY>

מענינה של תורה

"וידבר ה' אל משה במדבר סיני" (א, א)

בשלשה דברים ניתנה תורה באש במים ובמדבר.

הקו האופייני של עם-ישראל הוא זה, שמיום היותו לעם גילה תמיד מסירות-נפש בעד תורתו ואמונתו. בני-ישראל הלכו אל הגרדומים ומוקדות-האש, נתנו צוואריהם לשחיטה, קפצו לתוך הים ומסרו את חייהם - כל אימת שהכריחו אותם רשעי האומות לבגוד בתורתם ובאמונתם.

כח זה ותכונה זו של עם-ישראל באו לידי גילוי עיקרי בשלושה מאורעות של דברי-ימי-העם. אברהם, אבי האומה, נזרק לכבשן-האש בעד אמונתו הטהורה אשר הפיץ בקרב בני-האדם, ובוה נטע את הכח של מסירות-נפש בבניו אחריו. ואם היה זה צעד של יחיד נעלה מורם-מעם, הרי בא המאורע השני של קריעת ים-סוף - שאז קפץ עם שלם אל תוך הים הסוער, לפי ציווי האל - "ויסעו". אם היה זה רק נסיון של-רגע, הרי בא המאורע השלישי, כאשר בני-ישראל הלכו למדבר-שממה שורך חיות רעות ונחשים ועקרבים, ללא מזון ומים, לתקופה ממושכת - רק מתוך אהבתם ומסירותם לאלהים ולנביאו, כפי שאמר הכתוב: "זכרתי לך חסד נעורך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה" (ירמיהו ב, ב).

הודות לשלושת הנסיונות הללו, של "אש" הכבשן, "מים" של ים-סוף וה"מדבר" שבו הלכו בני-ישראל תוך מסירות-נפש בעד דבר האלהים - ניתנה להם התורה כקנין עולם. שלושת הנסיונות הללו הינם הערובה הבטוחה ביותר לקיומו הנצחי של עם ישראל. "שאו את ראש כל עדת בני ישראל" (א, ב)

• המיפקד הביא לידי כך, שתהא השכינה שורה על ישראל. שכן כל אחד ואחד שם על לבו שיש חשבון מדויק והוא האחד עלול להכריע את גורל העולם כולו, כפי שאמרו חכמינו: "לעולם יהא אדם רואה את עצמו ואת העולם חצי זכאי וחציו חייב, עשה מצוה אחת - אשריו, שהכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות; עבר עבירה אחת - אוי לו, שהכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף חובה". חשבון זה של כל יחיד, שהוא אחד מרבים, מביא לידי תשובה וממילא לידי השראת-השכינה.

• בשעה שקבלו ישראל את התורה נתקנאו אומות העולם בהן, מה ראו להתקרב יותר מן האומות, סתם פיהן הקב"ה ואמר להן: הביאו לי ספר יוחסין שלכם כשם שבני מביאין.

אמרו חכמינו: "לעתיד לבוא מביא הקב"ה ספר-תורה ומניחו בחיקו ואומר: מי שעסק בה יבוא ויטול שכרו. מיד מתקבצים ובאים אומות העולם...אומרים לפניו: רבנו של עולם, כלום כפית עלינו הר כגיגית ולא קבלנוה, כפי שעשית לישראל?...מיד אומר להם הקב"ה: הראשונות ישמיעונו - שבע מצוות שקבלתם היכן קיימתם?"

למה הדבר דומה, לאב שחלו אצלו בנו ובן-חורג, רשם להם הרופא דם מריר ששניהם סירבו לגמעו, והכריח האב את בנו לגמוע את הסם ואכן הוא נתרפא מהר; ואילו את הבן החורג לא הכריח ולכן נמשכה מחלתו זמן רב יותר, לאחר-מכן שאל הבן החורג את האב: מדוע לא הכרחת גם אותי לגמוע את הסם? השיב לו האב: בשעתו כבר הכרחתיך לגמוע סם טוב ומתוק ופלטת גם אותו, לפיכך לא רציתי עכשיו להכריחך שתגמע סם מר.

אומות-העולם גם הן יטענו כך: אמנם סבורים היינו שהתורה מרה היא, אולם אתה שידעת כי טובה ומתוקה היא, מדוע לא כפית אותה עלינו? מיד ישיב להם השם-יתברך:

הן כבר נתתי לכם בשעתו שבע מצוות, אשר טעמתם מהן וראיתם כי טובות הן, ואף-על-פי-כן מאנתם לקיימן, הרי לא היה איפוא כל טעם לכפות עליכם עוד תרי"ג מצוות. זוהי גם הכוונה, שואלות אומות העולם: למה זכו ישראל בתורה והלא גם הם לא רצו בה אלא הוכרחו לקבלה, אם-כן צריך היה להכריח גם אותנו? משיב להם השם יתברך: הביאו לי ספר-יוחסין שלכם. זכרו כיצד נהגו אבותיכם לפניכם ביחס לשבע המצוות שקבלו, והשוו אותם לעומת אבותיהם של ישראל אשר קיימו את התורה עוד לפני שניתנה להם, כי אז תבינו היטב למה את ישראל הכרחתי לקבל את התורה ואתכם לא הכרחתי.

בני-ישראל ירשו את הקדושה מאבותיהם, אשר עבדו את השם-יתברך בכל לבבם ובכל נפשם, הרי היו איפוא במהותם הפנימית טובים וקדושים, אלא הכוחות הגופניים מנעו מלקבל את התורה, לפיכך אפשר היה לנקוט לגביהם באמצעי-כפיה. אבל אומות העולם לא ירשו כזאת מאבותיהם, כך שבמהותם היו רעים וטמאים, הרי ממילא אין בכוחו של שום אמצעי-כפיה לעורר בהם את הרצון האמיתי. שזו איפוא מובנה של התשובה: "הביאו ספר יוחסין שלכם".

"למשפחתם לבית אבתם במספר שמות" (א, ב)

כוחם של בני-ישראל להחזיק בטהרת משפחותיהם ויחוסם בגלות קשה כזו של מצרים, מקום שם היו משועבדים ונתונים להפקר - נבע מזה ששמרו על עצמיותם ומקוריותם והתרחקו מכל שמץ של התבוללות. הם נמנעו מלהתקרב אל הסביבה הזרה אפילו על-ידי שינוי שמותיהם. וזה שמר עליהם מפני טמיעה גמורה.

במזכות "במספר שמות" - שהחזיקו בשמותיהם המקוריים והתרחקו מן הסביבה הזרה - יכלו לשמור על "למשפחותם לבית אבותם".

"מבן עשרים שנה ומעלה כל יוצא צבא בישראל" (א, ג)

מכיוון שמתמלאות לאדם עשרים שנה הריהו נעשה בן-עונשין גם מצד בית-דין של מעלה, ואז מתחילה מלחמת-היצר האמתית והאדם נעשה בבחינת יוצא-צבא, דרוך ומוכן תדיר ללחום נגד היצר-הרע, שכן "הבא להרגך השכם להרגו".

הוא אשר אמרו חכמינו: "בן עשרים לרדוף" (אבות פ"ה מכ"א) - כיוון שמגיע אדם לגיל עשרים שנה, מתחילים לרדפו בבית-דין של מעלה על חטאיו, ולפיכך עליו להתגבר ולרדוף את היצר-הרע.

אף שהיו בני עשרים שכבר נענשים בידי שמים, בכל-זאת היו ראויים להיות יוצאי-צבא ולהצטרף למלחמה, אשר בה נאמר: "מי האיש הירא ורך הלבב ילך וישוב אל ביתו" (דברים כ, ח) ואמרו על כך חכמינו: "ירא מעבירות שבידו" (סוטה מ"ג) - לפי שהיו כולם צדיקים ולא היה בהם שום חטא.

"איש ראש לבית אבתיו הוא" (א, ד)

דרכו של עולם, כשעולה אדם לגדולה ונעשה ראש ומנהיג, טיבו נעשה יותר גרוע משהיה לפני-כן, (כדרך שאנו מוצאים אצל ירבעם בן נבט, שבתחילה היה צדיק והוכיח את שלמה המלך, ואילו משעלה על כסא המלוכה נעשה חוטא ומחטיא את הרבים). לפיכך מעידה כאן התורה, כי "ראש לבית אבתיו הוא" - שכל אחד מהם נשאר תמיד כמות שהיה ("הוא - בצדקו מתחילתו ועד סופו").

"ויתלדו על משפחתם לבית אבתם" (א, י"ח)

נצטט הדבר שכל איש מבני-ישראל עבר לפני אבי-כל-הנביאים ואחיו קדוש ה, והוא נודע אליהם בשמו גם בכתב - "בכתב בני ישראל" - היה בזה בשבילו משום זכות לחיים, שכן הם שמו עליו עינים לטובה ובקשו עליו רחמים, להרבות ולהגדיל את מספר בני-ישראל.

בדברים אלה של הרמב"ן הננו מוצאים מקור לזה, שבבוא אדם לפני צדיק על-מנת שיתפלל בעדו, הריהו מזכיר לפניו את שמו ודוקא בכתב על פתקה.

"כאשר צוה ה את משה ויפקדם במדבר סיני" (א, י"ט)

והלא מן הדין היה הכתוב צריך לומר להיפך: "ויפקדם במדבר סיני כאשר צוה ה את משה"?

ברם, נשמותיהם של ישראל הן המהוות את התורה. כל אדם מישראל הנהו אות מן התורה, כפי שמצינו בספרים שראשי-תיבות של "ישראל" הם: יש ששים ריבוא אותיות לתורה. יוצא איפוא שכאשר פקד משה את ישראל היה לומד בזה את התורה. הוא אשר אמר הכתוב: "כאשר צוה ה את משה" - כשם שלמד משה את התורה מאשר צוה אותו השם-יתברך, כך למד את התורה גם כאשר "ויפקדם במדבר סיני".

"בני נפתלי תולדותם למשפחתם" (א, מ"ב)

אצל כל השבטים נאמר "לבני", פרט לנפתלי שנאמר אצלו "בני", ויש להבין ענינו של דבר?

ברם, המיפקד הנוכחי הרי נועד לקבוע את מספרו של כל שבט לחוד, שכן מפקד כללי כבר נערך באותה שנה והסיכום היה עתה כמקודם (עיין רש"י). נמצא שהיה צורך לפקוד כל שבט ושבט ולקבוע את מספר נפשותיו. אבל לאחר שכבר נפקדו כל השבטים ונשאר רק שבט נפתלי, כבר היו יודעים ממילא את מספר נפשותיו, בהתאם למיפקד הכללי הקודם, ולא היה עוד צורך לפקדו. לפיכך לא נאמר "לבני" כי אם "בני נפתלי" - שכבר נתברר ממילא מה מספרם של אלה.

"אלה הפקדים אשר פקד משה ואהרן...ויהיו כל פקודי בני ישראל...כל יצא צבא בישראל...ויהיו כל הפקדים שש מאוד אלף" (א, מ"ד),
מ"ה, מ"ו)

שלוש פעמים חזר הכתוב ושנה אותן הלשונות, לפי שכאן מרומזים שלושת הטעמים של הציווי לפקוד את ישראל:

I) כדי שיעברו לפני משה ואהרן ויזכרו בשמותיהם (עיין ברמב"ן) - לפיכך אמר הכתוב הראשון: "אלה הפקודים אשר פקד משה ואהרן".

(II) כדי לקבוע מי ראוי לצאת למלחמה ומה מספר האנשים בעלי הכושר הקרבי - לפיכך אמר הכתוב השני: "ויהיו כל פקודי בני ישראל...מבן עשרים שנה ומעלה כל יוצא צבא בישראל".

(III) כדי להודיע כמה גדולים חסדי הבורא, כי משבעים נפש שירדו מצרימה יצא מחנה עצום של למעלה מששים ריבוא אחרי תקופה של עשרים שנה בלבד - לפיכך אמר הכתוב השלישי: "ויהיו כל הפקודים שש מאות אלף ושלושת אלפים וחמש מאות וחמישים".
"ואתה הפקד את הלויים" (א, נ)

בעל-הטורים אומר על כך, שאנו מוצאים פעמיים במסורה את המלה "הפקד": פעם אחת בפסוק שלפנינו:

"הפקד את הלויים" ופעם שנית בתהילים: "הפקד עליו רשע" (פרק קט"ו). מכאן רמז לדברי חכמים שאמרו: "אין אדם נעשה שוטר מלמטה אלא אם כן נעשה רשע מלמעלה".

"נעשה הרשע מלמעלה" - כף החובה עולה למעלה וכף הזכות יורדת למטה, שכן אמרו חכמינו: "העולה לגדולה מוחלין לו כל עוונותיו", וכששוקלין את זכויותיו וחובותיו על כפות-המאזנים, עולה כף החובה למעלה, לפי שהיא ריקה.

"ושמרו הלויים את משמרת משכן העדות" (א, נ"ג)

הלויים נפקדו מבן חודש ומעלה ועם זה נועדו להיות "שומרי משמרת הקודש", מה שמירה איפוא יכול לשמור תינוק בן חודש ימים?

ברם, דבר זה בא ללמדנו כי השמירה מסביב למכן לא נשאה אופי חומרי, אלא רוחני בלבד. לא בכוחם הגופני שמרו הלויים על המשכן, כי אם בקדושתם ורמתם הרוחנית, ובסגולות אלה היה בן-לויים מחונן מיד עם צאתו לאויר העולם.

טעות היא בידי אלה הסבורים, כי אפשר לשמור על נכסי האומה הישראלית בכח ושלטון בלבד. רק קדושתם של השומרים וכוחם הרוחני עשויים להגן ולשמור מכל רע - "אם ה לא ישמר עיר שוא שקד שומר".

"ואלה שמות בני אהרן הבכר נדב ואביהו" (ג, ב)

בין "הבכור" לבין "נדב" יש מקף לסימן הפסקה, לפי ש"הבכור" אינו מוסב על "נדב", שמת עירי ללא בנים ולא היה לבכורתו שום ערך ממשי.

"וימת נדב ואביהו לפני ה בהקריבם אש זרה...ובנים לא היו להם" (ג, ד)

לא מתו נדב ואביהו אלא על שלא היו להם בנים.

באמת היה חטאם בזה שהקריבו אש זרה, אלא אלמלי היו להם בנים היה העונש נדחה לדורות אשר יבואו אחריהם, כפי שנאמר: "פוקד עוון אבות על בנים" (שמות ל"ד, ז), אך מכיוון שלא היו להם בנים נענשו הם עצמם. לפיכך אמר כאן הכתוב: "ובנים לא היו להם".

למה נאמר "וימת" בלשון יחיד, ולא "וימותו" בלשון רבים?

ברם, הלא אמרו חכמינו: "לא מתו נדב ואביהו אלא על שלא היו להם נשים", אם-כן הרי היה כל אחד מהם בבחינת "פלג-גוף", ורק שניהם ביחד היוו גוף שלם, ועל-כן נחשבו שניהם כגוף אחד ויאה להם לשון יחיד. זה גם מובנים של דברי הכתוב: "ובנים לא היו להם" - מאחר שלא נשאו להם נשים ולא העמידו בנים, יאה לומר על שניהם "וימת" בלשון יחיד.

"ויכהן אלעזר ואיתמר על פני אהרן אביהם" (ג, ד)

מצינו בספרים הקדושים, שכאשר קינא פינחס קנאת ה צבאות והרג את זמרי, קיבל הוא את נשמותיהם של נדב ואביהו ואז נקבע שיהיה כהן.

זהו שמרמז כאן הכתוב: "ויכהן אלעזר ואיתמר על פני אהרן אביהם" - בחייו של אהרן לא כיהנו אלא אלעזר ואיתמר בלבד, ואילו לאחר מות אהרן כיהנו גם נדב ואביהו בדמותו של פינחס בן אלעזר.

"הקרב את מטה לוי" (ג, ו)

הדא הוא דכתיב: צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה.

שני מיני צדיקים הם - יש צדיק שהוא טרוד תדיר בדביקות ובעבודתו הקדושה, אבל רק בינו לבין עצמו מבלי שיטרח כלל להשפיע מצדקותו גם על הזולת. צדיק כגון זה נמשל ל"ארז", שהוא אילן גדול וכביר, אבל אינו נושא פרות, כך גם צדיק זה גדול בתורה ובעבודתו רק לעצמו ואינו נוקף אצבע כדי להרבות עוד צדיקים בעולם. מאידך יש צדיק אחר, שנמשל ל"תמר", אשר הוא גם גבוה וכביר וגם מפריח פרי, כן גם הוא פורח ומפריח אחרים, מביא אנשים לידי תשובה ומקרבים אל אביהם שבשמים, הארז בלבנון אינו אלא בבחינת "ישגה" - שהוא משגשג רק בשביל עצמו, ואילו התמר הוא בבחינת "יפרח" - שהוא פורח ומשפיע טובה לעולם.

שבט לוי, אף שהיו עוסקים בתורה ובעבודה, בכל זאת היו גם הם כתמר הזה, שהיו מורים את תורת ה לאחרים - "יורו משפט ליעקב ותורתך לישראל" - וקירבו את הבריות למקום - "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה".

"כי לי כל בכור... לי יהיו אני ה" (ג, י"ג)

לא לקחתי לי את הבכורים שיעשו את העבודה, אלא בתנאי ש"לי יהיו אני ה" - כי יהיו "שלי" ויאמינו באלהותי. אולם מאז שסגדו לעגל הזהב וכפרו באלהותי, חדלו מלהיות "שלי" והנני לוקח איפוא במקומם את הלויים, שלא סגדו לעגל הזהב.

"פקד את בני לוי לבית אבתם" (ג, ט"ו)

מה טעם לא נאמר במנין הלויים "לגולגלותם", כפי שנאמר במנין בני ישראל?

ברם, אמרו חכמינו ששכיח כי יולד תינוק בעל שתי גולגלות, אלא שאינו שכיח כי יחיה למעלה משנים-עשר חודש. הי לכך, בני ישראל שנמנו מבין עשרים שנה ומעלה, אפשר היה למנותם לפי הגולגלות. אבל בני לוי שנמנו מבין חודש ומעלה, הרי אפשר היה שיימצא ביניהם תינוק בעל שתי גולגלות, ואלמלי היו מנויים "לגולגלותם" היה תינוק כזה נחשב לשנים ושוב לא היו יודעים את מספרם המדויק של האנשים. על-כן לא נאמר אצל בני לוי "לגולגלותם", לפי שבאמת לא נמנו לפי הגולגלות אלא לפי הגופים.

"מבן חדש ומעלה" (ג, ט"ו)

משיצא מכלל נפלים הוא נמנה לקרוא שומר משמרת הקודש. למדו הוא אותו השבט להיות נמנה מן הבטן. להלן אצל בכור נאמר גם כן: "מבן חודש ומעלה" (פסוק מ) ואומר שם רש"י: "משיצא מכלל ספק נפלים". מה ראה רש"י לשנות את הלשון?

ברם, לפי שיטתו (בבא קמא י"א) ציוותה תורה לפדות את הבכור רק אחרי שלוש יום, משום שאז בטוחים אנו כי איננו נפל, שכן עד

שלושים כל וולד הוא בחזקת ספק נפל ומכאן ואילך הוא יוצא מספק זה. לפיכך גם אומר רש"י להלן אצל בכור, שנמנו "מבן חודש ומעלה", משום שאז כבר יצא מכלל "ספק נפלים".

אבל כאן אצל הלוויים הלא נערך המנין "על פי ה" - שהלך משה ועמד על פתח כל אהל ואהל ובת קול יצאה מן האהל ואמרה: כך וכך תינוקות יש באהל זה (ראה רש"י פסוק ט"ז) - אם כן ממילא לא היה מקום לחשוש לספק נפל, שהרי לגבי שמים אין שום ספקות (מי איכא ספיקא כלפי שמיא), אלא כך היה רצון השם-יתברך למנותם מבן חודש ומעלה. לפיכך אומר רש"י כאן, בתור קביעת עובדא בלבד ולא בתור פירוש טעם על הפסוק, שבאמת "משיצא מכלל נפלים הוא נקרא להיות שומר משמרת הקודש" ואפילו עדיין לא מלאו לו שלושים יום, אם רק לא היה בעצם נפל - ובשמים הלא ידוע דבר זה בלי כל ספק - כבר היה ראוי להימנות בתור שומר, שכן "למוד הוא אותו השבט להיות נמנה מן הבטן". ואם בכל זאת לא היה נמנה אלא מבן חודש ומעלה, הרי זה רק משום גזירת הכתוב, לפי שכך עלה ברצונו יתברך.

"כל פקודי הלוויים...שנים ועשרים אלף" (ג, ל"ט)

מה טעמו של דבר שהיה שבט לוי מועט במספרו מכל יתר השבטים?

לפי שבני-ישראל, אשר סבלו ונתענו בשעבוד מצרים, היפרה והירבה אותם השם-יתברך שלא כדרך הטבע, ככתוב: "וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ" (שמות א, י"ב). אבל שבט לוי, שלפי דברי חכמינו לא היה בשעבוד מצרים ולא עבד עבודת פרוץ, היתה איפוא ילודתו בדרך הטבע וברכת "כן ירבה וכן יפרוץ" לא חלה עליו.

מטעם זה גם לא נמנה שבט לוי ביחד עם כל ישראל, שהרי לא בא המנין אלא להראות גודל חסדיו ונפלאותיו של השם-יתברך, שתוך תקופה קצרה יצאה אומה כה גדולה משבעים נפש שירדו מצרימה; אבל גידולו של שבט לוי הלא היתה בדרך הטבע, מבלי כל נס מפליא, על-כן לא היה כל קשר בין מניינו הוא ומנין בני-ישראל.

אפשר לפרש טעם נוסף לסיבת מספרם המועט של בני לוי לעומת שאר השבטים, לפי שמצינו בגמרא (סוטה י"ב):

"עמרם גדול הדור היה, כיון שגזר פרעה כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו אמר: לשוא אנו עמלים, עמד וגרש את אשתו, עמדו כולם וגרשו נשותיהן. אמרה לו בתו: אבא, קשה גזרתך יותר משל פרעה הרשע...עמד והחזיר את אשתו, עמדו כולם והחזירו נשותיהם". נמצא איפוא שהיו בני לוי פרושים מנשותיהם משך תקופה ארוכה, ועל-כן היה מספרם מועט משל שאר השבטים.

+ הוסף תגובה חדשה

תגובות:

בטעינה...

+ שלח משוב

**זכות לימוד התורה בנוסח תימן ושימור המסורת והחייאת מורשת תימן
תעמוד לתורמים היקרים נאמני עדת תימן לברכה והצלחה ישועה ורפואה ומילוי כל משאלה.**

תרום בשמחה ללימוד ילדי תימן

להפקיד או העברה בנקאית לחשבון הת"ת: מבשר טוב, בנק מרכנתיל, סניף גאולה 635 ירושלים. מספר חשבון 55631

לפרטים נוספים להתקשר לטלפון [050-4148077](tel:050-4148077) תזכו למצוות עם שפע ברכה והצלחה.

אם יש בקשה מיוחדת לתפילת הילדים [שלחו הודעה](#). אפשר גם בווטסאפ 054-2254768

מתימן יבוא הישיבה המרכזית לבני עדת תימן. ירושלים רחוב תרמ"ב 6. טלפון: 02-5812531 דוא"ל: mtyavo@gmail.com פקס: 077-

4448207 חשבון בנק הדאר: 4874867

מבשר טוב - ת"ת לבני עדת תימן רחוב יחזקאל 46 ירושלים. גני ילדים רחוב ארץ חפץ 112 כניסה ב ירושלים.

דוא"ל: mtyavo@gmail.com

לייבסיטי - בניית אתרים